

SCIENCES AND TECHNIQUES OF
INFORMATION MANAGEMENT
Vol. 4, No. 3, SUMMER 1397
De/2018

علوم و فنون
مدیریت اطلاعات

سال چهارم، شماره سوم - پاییز ۱۳۹۷ شماره پیاپی ۱۲

مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان در مجموعه منابع الکترونیکی بر اساس مدل جونز*

سعید ملک محمدی^۱

رسول زوارقی^۲

(صفحات ۹۵-۱۲۸)

چکیده

هدف: پژوهش به بررسی وضعیت مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان از سه جنبه دانش و نگرش و هفت فعالیت مدیریت شخصی بر اساس مدل جونز بوده است.

روش پژوهش: پژوهش به روش پیمایشی، و توصیفی-تحلیلی انجام شد. جامعه آماری دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ بودند. برای تعیین جامعه آماری از روش سرشماری استفاده شد. گردآوری اطلاعات با استفاده از پرسشنامه مجاور (۱۳۹۲) انجام شد. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های تی مستقل، تحلیل واریانس یک طرفه و نرم‌افزار آماری اس پی اس ۲۲ استفاده شد.

یافته‌ها: از بین عوامل مؤثر بر مدیریت اطلاعات شخصی، نگرش دارای میانگین ۴/۱۸، دانش میانگینی با ۳/۵۴ و مجموعه فعالیت‌های هفت گانه مدیریت اطلاعات شخصی میانگینی برابر با ۳/۲۹ دارد. میانگین کل مدیریت اطلاعات شخصی برابر با ۳/۶۷ بوده و در سطح نسبتاً مطلوب است. به لحاظ جنسیت و سن تفاوت معناداری در وضعیت مدیریت اطلاعات شخصی میان دانشجویان تحصیلات تکمیلی وجود دارد اما به لحاظ رشته تحصیلی تفاوت معناداری وجود ندارد.

نتیجه‌گیری: وضعیت مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان، در سطح نسبتاً مطلوب قرار دارد که بایستی کارگاه‌هایی در جهت شناخت بهتر نسبت به اهداف، کاربرد، فواید، فعالیت‌ها و ابزارهای مدیریت اطلاعات شخصی و افزایش توانمندی دانشجویان در این زمینه برگزار شود. با توجه به نتایج پژوهش، این آموزش‌ها می‌تواند با تأکید بر فعالیت نگهداشت انجام پذیرد.

کلیدواژه‌ها: اطلاعات الکترونیکی، مدیریت اطلاعات شخصی، دانشجویان تحصیلات تکمیلی، موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان.

* تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۶/۰۳ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۸/۰۶

۱. کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، مسئول انتشارات معاونت پژوهش و فناوری موسسه

آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان، نویسنده مسئول

saeedmalekmohammadi9077@gmail.com

۲. دانشیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه تبریز، تبریز، ایران

zavaraqi@tabrizu.ac.ir

مقدمه

رشد سریع فناوری‌های رایانه‌ای در چند دهه اخیر حاکی از آن است که امروزه افراد افزون بر محمل‌های اطلاعاتی چاپی، دارای بسیاری از اقلام اطلاعاتی الکترونیکی هستند که نیاز به مدیریت صحیح دارند. در حقیقت، افزایش قابلیت‌های نظام‌های رایانه‌ای در ذخیره‌سازی، پردازش و بازیابی حجم بسیار زیاد اطلاعات، تمایل افراد را به استفاده از رایانه‌های شخصی افزایش داده است. اشخاص روزانه با طیف وسیعی از اشیای الکترونیکی مواجه هستند که روی هم انباشته شده‌اند و بازیابی و استفاده از آن‌ها مشکل است. از یک سو، حجم روزافزون اطلاعات تولید شده در جهان و از سوی دیگر وجود انواع اطلاعات نامتجانس سر در گمی زیادی را برای کاربران اطلاعات به وجود آورده است و روز به روز این معضل پیچیده‌تر و چالش برانگیزتر می‌شود (جونز، ۲۰۱۰). بنابراین، افراد برای اینکه بتوانند استفاده بهینه و کارایی از اطلاعات شخصی خود داشته باشند، نیازمند بهره‌گیری از مجموعه فعالیت‌هایی به نام "مدیریت اطلاعات شخصی"^۱ هستند که بتوانند ورود، پردازش و خروج اطلاعات را کنترل کنند تا قطعات پراکنده و تصادفی اطلاعات را به چیزی تبدیل کنند که در محل و به هنگام نیاز، قابل استفاده باشد. لذا ضروری است تا افراد همواره در صدد بهبود فرایندهای مدیریت اطلاعات شخصی خود باشند (کوکبی، مجاور، حیدری، و شکاری، ۱۳۹۴).

1. Personal Information Management (PIM)

دانشجویان تحصیلات تکمیلی به عنوان بخش مهمی از قشر تحصیل کرده جامعه، نقشی تعیین کننده در به حرکت درآوردن چرخه‌های حیات اطلاعات دارند. آن‌ها روزانه با حجم زیادی از منابع اطلاعاتی روبرو هستند؛ پیوسته منابع اطلاعاتی جدید به مجموعه‌های آن‌ها افزوده می‌شود و دانشجویان نیاز دارند که در زمان مطلوب به اطلاعات مورد نیاز دسترسی پیدا کنند. افزایش حجم اطلاعات ذخیره شده در رایانه‌های شخصی، تشخیص اطلاعات مناسب در زمان مناسب را با مشکل مواجه می‌سازد. بنابراین، آن‌ها به طور مداوم و بالقوه با مسئله مدیریت اطلاعات شخصی درگیر هستند (آموزنده، تاجداران، و غائبی، ۱۳۹۳).

"مدیریت اطلاعات شخصی" اصطلاحی است که هم به فرایند و هم به مطالعه فعالیت‌هایی اطلاق می‌شود که یک فرد به منظور خلق، فراهم‌آوری، ذخیره، سازماندهی، بازیابی، نگهداری، ارزشیابی، مدیریت و استفاده از اطلاعات موجود در مجموعه‌های شخصی خود به کار می‌گیرد تا اطلاعات مورد نیاز خود را به منظور برآوردن نیازها و اهداف خاص و در زمان مطلوب بیابد. اطلاعات شخصی به اطلاعاتی گفته می‌شود که اشخاص آن‌ها را برای استفاده شخصی و یا کاری در مجموعه‌های شخصی نگهداری می‌کنند (جونز، ۲۰۱۰). در این پژوهش، پژوهشگران قصد دارند که عملکرد مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان را مورد بررسی و ارزیابی قرار دهند. نیز، میزان آشنایی دانشجویان با مسئله مدیریت اطلاعات شخصی، هم‌چنین سطح نگرش، دانش و فعالیت‌های مدیریت اطلاعات شخصی آنان مورد بررسی قرار دهند. مجموعه مهارت‌های قابل بررسی در این پژوهش از مدل مدیریت اطلاعات شخصی جونز اقتباس شده است (جونز، ۲۰۰۷). جونز در مقایسه نظری با مدل‌های مدیریت اطلاعات شخصی موجود، مدل خود را در قالب هفت مرحله قابل بررسی ارائه کرده که شامل یافتن اطلاعات^۱، ذخیره سازی اطلاعات^۲، سازماندهی

1. Finding
2. Keeping

اطلاعات^۱، نگهداشت اطلاعات^۲، مدیریت جریان اطلاعات^۳، ارزشیابی و ارزش گذاری اطلاعات^۴ و در نهایت تدبیر و مفهوم سازی^۵ است. پژوهش حاضر بر آن است با استفاده از این چارچوب مدیریت اطلاعات شخصی، به بررسی سطح دانش و نگرش و فعالیت‌های مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان دوره‌های تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان بپردازد و در نهایت سهم هر کدام را در اعمال مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان مشخص کند. تمامی موارد گفته شده گواهی بر اهمیت و ضرورت انجام چنین پژوهشی است.

با توجه به اهمیت موضوع مدیریت اطلاعات شخصی و تأثیر همه جانبه فناوری در آموزش و تحصیل دانشجویان از بدو پیدایش کامپیوتر و به وجود آمدن ابزارهای ذخیره‌سازی اطلاعات (سی دی، دی وی دی و فلش و...) و به کار بردن اصطلاحات کامپیوتری (فایل، فشرده‌سازی فایل‌ها، پوشه‌بندی اطلاعات و...) و نقش این ابزارها و اصطلاحات در نحوه آموزش و تحصیل دانشجویان، به‌خصوص نیاز مبرم دانشجویان تحصیلات تکمیلی به ابزارهای ذخیره‌سازی اطلاعات و مدیریت کردن اطلاعات در این ابزارهای ذخیره‌سازی جهت دسترسی سریع و استفاده مناسب در زمان مناسب در عصر حاضر، ابتدا باید اشاره‌ای کرد به مقاله زوارقی و صفایی (۱۳۹۱) که در سطح ایران انجام شده و می‌تواند به پژوهشگران کمک کند تا با زمینه‌های ظهور، تعاریف، تاریخچه، مزایا و چگونگی عملکرد مدیریت اطلاعات شخصی آشنا شوند.

زوارقی و صفایی (۱۳۹۱) در مطالعه خود با عنوان "مدیریت اطلاعات شخصی (PIM): مروری بر مفاهیم" از اولین پژوهشگرانی هستند که مباحثی در زمینه ضرورت‌ها و چگونگی استفاده از رویکردی به نام مدیریت اطلاعات شخصی ارائه داده‌اند.

1. Organizing
2. Maintaining
3. Managing information flow
4. Measuring and evaluating
5. Making sense

پژوهش‌های انجام شده در این حوزه را می‌توان با دو رویکرد پژوهشی مورد بررسی قرار داد که در هر دو رویکرد، مدیریت اطلاعات شخصی را با توجه به موضوع پژوهش به وسیله متغیرهایی مانند جنسیت، سن، مقطع تحصیلی، حوزه تحصیلی، رتبه علمی، دانشکده محل تحصیل و وابستگی سازمانی و ... مورد بررسی قرار داده‌اند.

رویکرد پژوهشی اول، در مورد پژوهش‌هایی است که افزون بر بررسی فعالیت‌های مدیریت اطلاعات شخصی، دانش و نگرش افراد (دانشجویان و اساتید و...) را نسبت به مدیریت اطلاعات شخصی مورد بررسی قرار داده‌اند که از آن جمله می‌توان به پژوهش‌های آموزنده، تاجداران، و غائبی (۱۳۹۳)، سلیمانی (۱۳۹۵) و کوکبی، حیدری، و مجاور (۱۳۹۶) اشاره کرد.

آموزنده، تاجداران، و غائبی (۱۳۹۳) در پژوهشی به بررسی عوامل مؤثر بر مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه الزهراء پرداختند. نتایج نشان داد که از بین عوامل مؤثر بر مدیریت اطلاعات شخصی، نگرش دارای $3/95$ ، دانش میانگینی معادل با $3/29$ و مجموعه مهارت‌های هفت‌گانه مدیریت اطلاعات شخصی میانگینی برابر با $3/17$ دارد. همچنین میانگین میانگین‌های سه عامل مذکور، در حدود $3/47$ محاسبه شده است. وضعیت مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان در سطح متوسط رو به بالا قرار دارد.

سلیمانی (۱۳۹۵) به بررسی وضعیت مدیریت اطلاعات شخصی اعضای هیأت علمی دانشگاه شهید چمران اهواز بر اساس مدل جونز پرداخت. نتایج نشان داد که میانگین کلی به دست آمده از مجموعه عناصر نگرش نسبت به منابع الکترونیکی معادل $2/32$ در سطح اول قرار دارد و بالاترین میانگین فعالیت نگهداشت و پایین‌ترین میانگین ذخیره‌سازی است. تفاوت معناداری به لحاظ درجه علمی، سن و دانشکده در مدیریت اطلاعات شخصی وجود دارد ولی به لحاظ جنسیت تفاوت معناداری مشاهده نمی‌شود.

کوکبی، حیدری، و مجاور (۱۳۹۶) به بررسی وضعیت مدیریت اطلاعات الکترونیکی شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شهید چمران اهواز پرداختند.

نتایج نشان داد که میانگین کل مدیریت اطلاعات شخصی در وضعیت متوسطی قرار دارد. همچنین بین مدیریت اطلاعات شخصی در بین دانشکده‌های مختلف تفاوت معناداری وجود دارد، ولی میان زنان و مردان و دانشجویان با مقاطع مختلف و گروه‌های سنی مختلف تفاوت معناداری وجود ندارد.

رویکرد پژوهشی دوم در مورد مدیریت اطلاعات شخصی، که بیشترین تعداد پژوهش‌های انجام شده در حوزه مدیریت اطلاعات شخصی است، با این رویکرد پژوهشی همسو است که اغلب پژوهشگران، مطالعات خود را، بدون بررسی دانش و نگرش افراد (دانشجویان و اساتید و ...) نسبت به مدیریت اطلاعات شخصی، فعالیت‌های مدیریت اطلاعات شخصی را مورد بررسی قرار داده‌اند و ممکن است یک، چهار، پنج فعالیت از فعالیت‌های اصلی فرایند مدیریت اطلاعات شخصی را مورد بررسی قرار داده و سپس پیشنهادات مهمی را با توجه به نتایج پژوهش ارائه داده باشند که از آن جمله می‌توان به پژوهش‌های زیر اشاره کرد:

دلقدی و ریاحی‌نیا (۱۳۹۳) در پژوهشی به بررسی میزان آشنایی اعضای هیأت علمی دانشگاه پیام نور خراسان رضوی با مدیریت اطلاعات شخصی پرداختند. یافته‌ها نشان داد که اعضای هیأت علمی با مباحث گردآوری، نگهداری، سازماندهی و بازیابی اطلاعات آشنایی داشته و در این حوزه‌ها تا حدودی موفق عمل کرده‌اند. در واقع اعضای هیأت علمی با کلیت موضوع مدیریت اطلاعات آشنایی دارند، اما آنچه که در پژوهش آشکار شد به نظر می‌رسد اعضای هیأت علمی با ابزارهای جدید مدیریت اطلاعات مانند اندنوت و نظایر آن آشنایی چندانی ندارند و از آن‌ها کمتر استفاده می‌کنند. همچنین رابطه معناداری بین نوع جستجوی اطلاعات و رتبه اعضای هیأت علمی و جنسیت آن‌ها وجود ندارد.

صدقی و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی به واکاوی آشنایی دانشجویان با مدیریت اطلاعات شخصی در دانشگاه علوم پزشکی تهران پرداختند. نتایج نشان داد که افراد مورد مطالعه، یا اطلاعات خود را سازماندهی نمی‌کنند و یا در صورت سازماندهی اندک، روش

خاصی برای سازماندهی و مرتب سازی اطلاعات شخصی خود به طور مداوم و مستمر ندارند.

صالح نژاد، هاشم زاده، و کیانی (۱۳۹۴) رفتار مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه بیرجند را در فضای رقومی مورد بررسی قرار دادند. یافته‌ها نشان داد که رفتار مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان در حد متوسط (۵۹٪) است و بین رفتار مدیریت اطلاعات شخصی در حوزه‌های مختلف تحصیلی، هم‌چنین در بین دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری تفاوت معنادار وجود دارد. بیش‌ترین ابزار مورد استفاده برای نگهداری مجموعه اطلاعات شخصی رایانه و لپ‌تاپ، پر کاربردترین روش سازماندهی بر اساس نوع محتوا و متداول‌ترین روش بازبازی بر اساس یادداشت‌های توضیحی بود.

شکاری، قهیم‌نیا، و حیدری (۱۳۹۴) به بررسی وضعیت مدیریت اطلاعات الکترونیکی شخصی اعضای هیأت علمی گروه‌های آموزشی علم اطلاعات و دانش‌شناسی و کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی ایران پرداختند. نتایج برآمده از این پژوهش نشان داد که میانگین فعالیت‌های یافتن و دوباره‌یابی ۴/۰۱۰۱، ذخیره‌سازی ۴/۰۷۸۳، سازماندهی ۳/۲۴۲۴، نگهداشت ۲/۸۱۰۶، امنیت ۳/۱۱۶۲، ارزشیابی و ارزش‌گذاری ۳/۷۸۰۳، تدبیر و مفهوم‌سازی ۳/۹۱۹۲ و میانگین کلی مدیریت اطلاعات الکترونیکی شخصی برابر با ۳/۵۶۵۹ است. به لحاظ جنسیت و وابستگی سازمانی تفاوت معناداری در وضعیت مدیریت اطلاعات الکترونیکی شخصی مشاهده نمی‌شود، اما به لحاظ درجه علمی و سن تفاوت معناداری میان اعضای هیأت علمی وجود دارد. این تفاوت‌ها میان درجه‌ی علمی دانشیار و استاد، و گروه سنی ۴۵-۳۶ سال و ۵۶ سال به بالا است.

آزاده، جدیدی، و حقانی (۱۳۹۶) در پژوهشی به بررسی میزان به کارگیری مدیریت اطلاعات شخصی (PIM) توسط اعضای هیأت علمی دانشکده‌های پیراپزشکی دانشگاه‌های علوم پزشکی تهران، شهید بهشتی و ایران در ۱۳۹۳ پرداختند. یافته‌ها نشان داد که ذخیره‌سازی با میانگین ۷۳/۵۹ درصد در سطح خوب، سازماندهی با میانگین ۶۲/۱۱ درصد

در سطح خوب، نگهداشت با میانگین ۵۴/۴ درصد در سطح متوسط، و بازیابی با میانگین ۵۹/۹۳ درصد در سطح متوسط قرار داشتند. "مدیریت اطلاعات شخصی" نیز با میانگین ۶۱/۵۱ درصد در سطح خوب قرار داشت. بر اساس آزمون فرضیه‌ها، میزان به کارگیری مدیریت اطلاعات شخصی و هریک از عناصر آن، توسط اعضای جامعه، بر حسب دانشکده، مرتبه علمی و جنسیت با هم تفاوت معنادار آماری نداشت.

ملازاده، زینالی، گرائیلی، و شیرازی (۲۰۱۷) به بررسی کاربرد استراتژی‌های مدیریت اطلاعات شخصی توسط اعضای هیأت علمی سه دانشگاه علوم پزشکی در ایران پرداختند. نتایج نشان داد که بیشتر شرکت کنندگان ترجیح می‌دادند اطلاعات دیجیتالی شخصی را روی دسک‌تاپ کامپیوترشان ذخیره نمایند و بین کاربرد مدیریت اطلاعات شخصی اعضای هیأت علمی و محل کار، درجه علمی و جنسیت آنها رابطه معناداری وجود ندارد.

مجید، سان، تون، و زار^۱ (۲۰۱۰) پژوهشی با هدف بررسی از میزان درک دانشجویان خدمات اینترنتی برای مدیریت اطلاعات شخصی انجام دادند. یافته‌ها نشان داد که ۷۵ درصد از دانشجویان از خدمات اینترنت برای ذخیره‌سازی و مدیریت برخی از اقسام اطلاعاتی استفاده می‌کنند. خدمات اینترنت به طور عمده توسط دانشجویان برای ذخیره‌سازی نشانی‌های ایمیل‌ها و پیام‌ها، اسناد متنی شخصی و عکس‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرند. فقط تعداد اندکی از دانشجویان برای نگهداری اطلاعات مربوط به قرار ملاقات، شماره تلفن، اسناد پیش‌نویس، پیشینه‌های صوتی و تصویری و سیاهه‌ای از کارهایی که باید انجام شود، به ذخیره‌سازی درون خطی می‌پرداختند.

اوسی اوتاوا و ددزی^۲ (۲۰۱۳) در مطالعه خود شیوه‌های مدیریت اطلاعات شخصی اسناد کاغذی و الکترونیکی دانشجویان دانشگاه غنا را مورد بررسی قرار دادند. یافته‌ها نشان داد در بین ابزارهای مدیریت اطلاعات شخصی، تلفن همراه، رایانه و حافظه فلش بیشترین

1. Majid, San, Tun & Zar

2. Osae Otopah and Dadzie

استفاده را داشتند و شکل اقلام اطلاعاتی، توانایی‌های کاربران، حجم مجموعه، حافظه و عادات افراد باعث ایجاد تنوع در شیوه‌های مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان شده است. از جمله مشکلات دانشجویان، مهارت ناکافی، پراکندگی اطلاعات، عادات نامناسب و حافظه ناکارآمد آن‌ها است.

امین^۱ (۲۰۱۶) به بررسی مدیریت اطلاعات شخصی و رفتار دانشجویان علوم اجتماعی پاکستان پرداخت. نتایج نشان داد که دانشجویان اغلب ابزارهای کاربردی را یک بار روی کامپیوترهای شخصی خود دانلود می‌کنند و مکان‌یاب منع یکپارچه عمده‌ترین محیط‌هایی هستند که اطلاعات بر روی آن‌ها برای کاربرد در آینده ذخیره می‌شود. تفاوت معناداری بین رفتار مدیریت اطلاعات شخصی و جنسیت و رشته‌های دانشجویان وجود ندارد.

با توجه به پیشینه‌های موجود، در ایران مطالعات انجام گرفته در حوزه مدیریت اطلاعات شخصی مراحل ابتدایی خود را طی می‌کند، لذا به جز چند پایان‌نامه کارشناسی ارشد و مقاله مروری، پژوهش دیگری انجام نشده است. پژوهش‌های صورت گرفته، بیشتر به پیمایش و توصیف وضعیت موجود در جامعه مورد بررسی پرداخته‌اند، بدون اینکه رویکردها و راهکارهای مدیریت اطلاعات شخصی را تعیین و ابزارهای مورد نیاز آنان را طراحی کنند. بنابراین، می‌توان گفت که مطالعات انجام شده در ایران در وضعیت پژوهش‌های انجام شده در دهه‌های ۱۹۸۰ تا ۲۰۰۰ خارج از ایران است. پژوهشگران می‌توانند با گسترش دادن پژوهش‌های خود در این زمینه، توجه طراحان سیستم‌های اطلاعاتی را جلب کنند تا به طراحی نرم‌افزارهای کاربرپسند و ایرانی منجر شود (کوکبی، مجاور، حیدری، و شکاری، ۱۳۹۴). لذا در پژوهش حاضر تلاش شد به بررسی چگونگی رفتار مدیریت اطلاعات شخصی از سه جنبه دانش، نگرش و هفت فعالیت مدیریت اطلاعات شخصی (شامل دوباره‌یابی، ذخیره‌سازی، سازماندهی، نگهداشت، مدیریت جریان اطلاعات، ارزش‌یابی و ارزش‌گذاری، و مفهوم‌سازی) در بین دانشجویان

1.Ameen

تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان در مجموعه منابع الکترونیکی بر اساس مدل جونز پرداخته شود و بررسی شود دانشجویان تحصیلات تکمیلی در حوزه‌های مختلف علمی چگونه اطلاعات خود را در مجموعه منابع الکترونیکی طبق فعالیت‌های هفت‌گانه مدیریت اطلاعات شخصی، مدیریت می‌کنند؟ بنابراین، پژوهش حاضر بر آن است تا وضعیت مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان در مجموعه منابع الکترونیکی بر اساس مدل جونز را مورد بررسی قرار دهد.

پرسش‌های پژوهش حاضر عبارتند از:

۱. میزان آشنایی دانش دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان با مفاهیم مرتبط با مدیریت اطلاعات الکترونیکی شخصی به چه میزان است؟

۲. نگرش دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان نسبت به مدیریت اطلاعات الکترونیکی شخصی چگونه است؟

۳. مجموع هفت فعالیت مدیریت اطلاعات شخصی (شامل دوباره‌یابی، ذخیره‌سازی، سازماندهی، نگهداشت، مدیریت جریان اطلاعات، ارزش‌یابی و ارزش‌گذاری، و مفهوم‌سازی) دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان چگونه ارزیابی می‌شود؟

۴. آیا از لحاظ جنسیت، سن و رشته تحصیلی تفاوت معناداری میان مدیریت اطلاعات الکترونیکی شخصی و زیر مجموعه‌های آن در دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان وجود دارد؟

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش از نظر هدف کاربردی و از لحاظ روش شناسی پیمایشی-تحلیلی است. جامعه پژوهش تمامی دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان

در سال تحصیلی ۱۳۹۷ - ۱۳۹۶ بود. برای گردآوری اطلاعات از پرسشنامه پایان نامه مجاور (۱۳۹۲) استفاده شد. در انجام این پژوهش از نمونه گیری صرف نظر و به صورت سرشماری انجام شد. لذا تعداد ۲۴۱ پرسشنامه بین تمامی دانشجویان تحصیلات تکمیلی (کارشناسی ارشد) موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان که در نیمسال اول تحصیلی ۱۳۹۷ - ۱۳۹۶ مشغول به تحصیل بودند، توزیع شد و تمامی پرسشنامه ها برگردانده شد. پس از جمع آوری و استخراج داده های مندرج در پرسشنامه، داده های پژوهش مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. با توجه به اینکه اعتبار محتوایی روایی پرسشنامه پژوهش قبلاً "مورد ارزیابی و تأیید قرار گرفته است و پایایی آن نیز برابر با ۰/۸۹. به دست آمده است، جهت اطمینان از ضریب پایایی، ابتدا پرسشنامه بین ۳۵ نفر از جامعه پژوهش، توزیع و جمع آوری شد و بعد از وارد کردن داده ها در نرم افزار اس پی اس اس، با استفاده از فرمول آلفای کرونباخ، ضریب پایایی پرسشنامه، محاسبه گردید که برابر با ۰/۹۵۶ بود. پرسشنامه پژوهش از چهار بخش و ۸۲ سوال تشکیل شده است. بخش اول پرسشنامه، مربوط به مشخصات جمعیت شناختی جامعه مورد پژوهش، بخش دوم با ۱۳ سوال بسته و یک سوال باز مربوط به دانش، و بخش سوم با ۱۰ سوال بسته، مربوط به نگرش و بخش چهارم شامل ۵۷ سوال بسته، یک سوال باز و مربوط به هفت فعالیت مدیریت اطلاعات شخصی (ذخیره سازی، سازماندهی، دوباره یابی، نگهداشت، امنیت و مدیریت جریان اطلاعات، ارزش یابی و ارزش گذاری و مفهوم سازی) دانشجویان تحصیلات تکمیلی نسبت به مدیریت اطلاعات شخصی می باشد. پاسخ سوالات بسته پرسشنامه پژوهش، به صورت مقیاس طیف لیکرت پنج حالتی (خیلی کم، کم، متوسط، زیاد، خیلی زیاد) ارائه و به هر گزینه از یک (خیلی کم) تا پنج (خیلی زیاد) امتیاز داده شد. در این پژوهش، برای تجزیه و تحلیل داده ها از آزمون های تی مستقل، تحلیل واریانس یک طرفه (آنوا) و نرم افزار آماری اس پی اس ۲۲ استفاده شد.

یافته های پژوهش

پیش از پرداختن به تجزیه و تحلیل داده ها و پاسخ گویی به پرسش های پژوهش، ابتدا

به توصیف و بررسی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی جامعه مورد بررسی، از لحاظ جنسیت، سن و رشته تحصیلی پرداخته می‌شود.

جدول ۱. توزیع فراوانی اطلاعات جمعیت‌شناختی جامعه مورد بررسی بر حسب جنسیت، سن و رشته تحصیلی

متغیر اطلاعات جامعه شناختی	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۱۲۶
	زن	۱۱۵
	جمع کل	۲۴۱
سن	کمتر از ۲۵ سال	۱۳۸
	۲۵ تا ۳۰ سال	۷۱
	۳۰ تا ۳۵ سال	۲۰
	۳۵ به بالا	۱۲
	جمع کل	۲۴۱
	کامپیوتر	۶۸
رشته	عمران (سازه)	۵۴
	برق	۴۶
	عمران (ژئوتکنیک)	۲۹
	معماری	۴۴
	جمع کل	۲۴۱
		۱۰۰

از داده‌های جدول ۱، چنین بر می‌آید که از بین ۲۴۱ دانشجوی تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان، ۱۲۶ نفر (۵۲/۳ درصد) را مردان و ۱۱۵ نفر (۴۷/۳ درصد) را زنان تشکیل می‌دهند. در گروه‌های سنی کمتر از ۲۵ سال، ۱۳۸ نفر (۵۷/۲۶ درصد)، ۲۵ تا ۳۰ سال، ۷۱ نفر (۲۹/۴۶ درصد)، ۳۰ تا ۳۵ سال ۲۰ نفر (۸/۳ درصد) و ۳۵ سال به بالا ۱۲ نفر (۴/۹۸ درصد) در این پژوهش شرکت داشتند. همچنین از لحاظ رشته تحصیلی، ۶۸ نفر کامپیوتر (۲۸/۲۲ درصد)، ۵۴ نفر عمران (گرایش سازه) (۲۲/۴۱ درصد)، ۴۶ نفر برق (۱۹/۰۹ درصد)، ۲۹ نفر عمران (گرایش ژئوتکنیک) (۱۲/۰۳ درصد) و ۴۴ نفر معماری (۱۸/۲۵ درصد) شرکت کردند که همه دانشجویان در مقطع

کارشناسی ارشد مشغول به تحصیل بودند. بنابراین به ترتیب از لحاظ سنی بیشترین شرکت کنندگان مربوط به گروه سنی کمتر از ۲۵ سال، (۵۷/۲۶ درصد) و از لحاظ رشته تحصیلی، رشته کامپیوتر (۲۸/۲۲ درصد) است.

در این پژوهش چهار پرسش مطرح شده است که به ترتیب مورد بررسی قرار می گیرند. ابتدا آمار توصیفی پاسخ های دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان در سه قسمت، دانش، نگرش و هفت فعالیت مدیریت اطلاعات شخصی آورده شده است که به ترتیب بررسی میزان دانش، چگونگی نگرش دانشجویان تحصیلات تکمیلی نسبت به مدیریت اطلاعات شخصی و نحوه و میزان استفاده دانشجویان تحصیلات تکمیلی از مولفه ها و عناصر هفت فعالیت مدیریت اطلاعات شخصی در مجموعه اطلاعات الکترونیکی شخصی آنها به طور کامل توضیح داده شده است.

جدول ۲، میانگین و انحراف معیار پاسخ های داده شده دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان مربوط به سه قسمت، دانش، نگرش و هفت فعالیت مدیریت اطلاعات شخصی را نشان می دهد.

جدول ۲. میانگین های دانش و نگرش و هفت فعالیت مدیریت اطلاعات شخصی

کارشناسی ارشد		شاخص	
انحراف معیار	میانگین	مدیریت اطلاعات شخصی	
۱/۳۷	۳/۵۴	دانش	
۰/۹۷	۴/۱۸	نگرش	
۱/۱۳	۳/۲۹	مجموع هفت فعالیت	
۱/۱۰	۳/۱۶	دوباره یابی	هفت فعالیت
۱/۱۰	۳/۵۰	ذخیره سازی	
۱/۲۱	۳/۱۵	سازماندهی	
۱/۱۷	۲/۹۵	نگهداشت	
۱/۲۲	۳/۲۹	مدیریت جریان اطلاعات	
۱/۱۴	۳/۴۱	ارزش یابی و ارزش گذاری	
۱	۳/۶۱	تدبیر و مفهوم سازی	مدیریت اطلاعات شخصی
۱/۱۴	۳/۳۶		

داده‌های جدول ۲، جاکي از آن است که میانگین به دست آمده از مجموعه عناصر دانش، معادل ۳/۵۴ محاسبه شده است. این مقدار عددی، گویای این مطلب است که دانش دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان در سطح مطلوب قرار دارد.

یافته‌های مندرج در جدول ۲ نشان می‌دهد که میانگین به دست آمده از مجموعه عناصر نگرش، برابر است با ۴/۱۸ است و نشان‌دهنده آن است که دانشجویان تحصیلات تکمیلی نسبت به اهمیت و ضرورت مدیریت اطلاعات شخصی و لزوم به کارگیری آن در مجموعه‌های اطلاعاتی شخصی، واقف هستند.

با توجه به جدول ۲، میانگین هفت فعالیت مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی شامل دوباره‌یابی، ذخیره‌سازی، سازماندهی، نگهداشت، مدیریت جریان اطلاعات، مفهوم‌سازی، و ارزش‌یابی و ارزش‌گذاری، برابر با ۳/۲۹ است و بیانگر حد به نسبت مطلوب هفت فعالیت مدیریت اطلاعات شخصی است. در ادامه نتایج و یافته‌های مربوط به هر کدام از فعالیت‌ها و فرایندهای اصلی مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان در مجموعه منابع الکترونیکی با توجه به جدول ۲، به طور جداگانه، توضیح و بررسی می‌شود:

دوباره‌یابی: دوباره‌یابی اطلاعات شخصی با توجه به سه عنصر زمان یافتن اطلاعات، مکان یافتن اطلاعات و راهبردهای دوباره‌یابی اطلاعات شخصی دانشجویان موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان مورد بررسی قرار گرفته است. میانگین به دست آمده از مجموعه عناصر فعالیت دوباره‌یابی اطلاعات الکترونیکی شخصی برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی برابر با ۳/۱۶ و در حد مطلوب است و بیانگر آن است که دانشجویان تحصیلات تکمیلی زمان کمتری را برای پیدا کردن اطلاعات مورد نیاز خود از مجموعه شخصی خود صرف می‌کنند، به ندرت محل اطلاعات را فراموش می‌کنند، و به خوبی قادرند اطلاعات مورد نیاز خود را در زمان مناسب پیدا کنند. این عامل می‌تواند دلیلی بر دستیابی مفید، به موقع و سریع آنان با مرورهای پی در پی در منابع اطلاعاتی گوناگون باشد و در صورت لزوم به طور متوسط به منبع اصلی مراجعه می‌کنند.

ذخیره‌سازی: در این قسمت سه عامل زمان، مکان و راهبردهای ذخیره‌سازی اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی

خوزستان مورد بررسی قرار گرفت. میانگین به دست آمده از مجموعه عناصر فعالیت ذخیره سازی اطلاعات الکترونیکی شخصی برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی برابر با $3/50$ و در حد مطلوب بود. نتایج نشان داد که دانشجویان، اطلاعات شخصی مورد نیاز خود را بیشتر برای رفع نیازهای کنونی خود ذخیره می کنند تا برای رفع نیازهای احتمالی در آینده. دانشجویان تحصیلات تکمیلی، به طور متوسط بیشتر از ابزارهای جانبی مثل فلش، سی دی، دی وی دی، حافظه های جانبی برای ذخیره سازی اطلاعات شخصی خود استفاده می کنند تا از فضای وب مثل بوک مارک ها، ایمیل ها و وبلاگ های شخصی و همچنین به طور متوسط اطلاعات شخصی خود را به صورت موضوعی در یک مکان خاص یا واحدی ذخیره می کنند تا در یک محل عمومی.

سازماندهی: سازماندهی اطلاعات شخصی، با توجه به دو عنصر زمان و راهبردهای سازماندهی اطلاعات شخصی، دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان مورد بررسی قرار گرفت. میانگین به دست آمده از مجموعه عناصر فعالیت سازماندهی اطلاعات الکترونیکی شخصی برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی برابر با $3/15$ و در حد مطلوب است. یافته های پژوهش نشان داد که دانشجویان تحصیلات تکمیلی برای سازماندهی اطلاعات شخصی خود بیشتر از سازماندهی بر اساس پوشه های موضوعی استفاده می کنند و آن را به سازماندهی بر اساس نوع فرمت اطلاعات مثل فایل های متنی، پی دی اف، پاورپوینت ترجیح می دهند و کمتر از یادداشت های توضیحی استفاده می کنند. به طور متوسط به علت ازدیاد حجم اطلاعات ذخیره شده به مرتب سازی مجدد اطلاعات می پردازند و این کار به طور متوسط زمان بر است و سازماندهی بر اساس ساختار درختی را بر ساختار سلسله مراتبی ترجیح می دهند.

فعالیت نگهداشت: میانگین به دست آمده از مجموعه عناصر فعالیت نگهداشت اطلاعات الکترونیکی شخصی برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان، برابر با $2/95$ و در حد متوسط است. دانشجویان تحصیلات تکمیلی به طور متوسط اقدام به گرفتن فایل های پشتیبان از فایل های الکترونیکی شخصی

می کنند و این کار به طور متوسط زمان بر است. همچنین، نتایج نشان داد که دانشجویان به طور منظم کامپیوتر خود را خانه تکانی نمی کنند و این کار به طور متوسط باعث می شود زمان گرفته شود. از انواع شیوه های حفاظت و نگهداری از مجموعه اطلاعات الکترونیکی شخصی می توان به پشتیبان گیری های مداوم روی ابزارهای جانبی رایانه یا به پشتیبان گیری به صورت خودکار، فشرده سازی فایل ها، همگام سازی اطلاعات و خانه تکانی های منظم برای حذف موارد غیرضروری ذخیره شده بر روی رایانه اشاره کرد. دانشجویان تحصیلات تکمیلی به طور متوسط از خانه تکانی و حذف موارد غیرضروری و غیر مفید برای نگهداشت اطلاعات شخصی استفاده می کنند و مهمترین و پرکاربردترین روش های نگهداری و حفاظت از اطلاعات، همگام سازی فایل ها و گرفتن فایل های پشتیبان است که به طور متوسط زمان بر بوده و میزان استفاده دانشجویان تحصیلات تکمیلی در این زمینه ها در حد متوسط است. این امر، نشان دهنده داشتن دانش و آگاهی دانشجویان نسبت به موارد ذکر شده است.

مدیریت جریان اطلاعات: میانگین به دست آمده از مجموعه عناصر فعالیت مدیریت جریان اطلاعات الکترونیکی شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان برابر با ۳/۲۹ و در حد مطلوب است. دانشجویان تحصیلات تکمیلی محیط کامپیوتر شخصی خود را بیشتر بر اساس روحیات و علایق خود تنظیم می کنند و آن را بر نیازهای کنونی خود ترجیح می دهند و به طور متوسط با استفاده از قابلیت های پنهان سازی و رمزگذاری فایل ها، دسترسی دیگران را به اطلاعات شخصی خود محدود می سازند و با استفاده از قابلیت های دیواره های آتش و آنتی ویروس ها موجب حذف کوکی های موجود در کامپیوتر می شوند و میزان شلوغی و به هم ریختگی فضای شخصی اطلاعات خود را به طور متوسطی کاهش می دهند. از میان شیوه ها، کمترین میزان پاسخ دهی مربوط به حذف کوکی ها و استفاده از دیواره های آتش و بیشترین میزان پاسخ دهی مربوط به استفاده از رمزگذاری ها بود.

ارزش یابی و ارزش گذاری: میانگین به دست آمده از مجموعه عناصر فعالیت

ارزشیابی و ارزش گذاری اطلاعات الکترونیکی شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان برابر با ۳/۴۱ و در حد مطلوب است. نتایج نشان داد که میزان اثرگذاری استفاده از پوشه بندی اطلاعات بر اثرگذاری یادداشت های توضیحی، برجسته کردن عنوان های فایل ها و ابزارهای یادآوری تأثیر بیشتری دارد. همچنین، دانشجویان تحصیلات تکمیلی به طور متوسط روش سازماندهی اطلاعات به کار گرفته شده توسط خود را قابل اعتماد و درست می دانند و کمتر سعی می کنند شیوه های جدید و مناسب سازماندهی اطلاعات شخصی را یاد بگیرند و به طور متوسط قادر هستند که اطلاعات قدیمی و نامناسب موجود در کامپیوتر خود را شناسایی نموده و خود را با تغییرات مختلف نرم افزاری انطباق دهند و با توجه به آن تغییرات، اقدام به مدیریت اطلاعات شخصی خود کنند و از طرف دیگر، با استفاده از قابلیت گرفتن خودکار فایل های پشتیبان، به طور متوسط جریان ورود اطلاعات به کامپیوتر و خروج اطلاعات از آن را کنترل نموده اند.

تدبیر و مفهوم سازی: میانگین به دست آمده از مجموعه عناصر فعالیت تدبیر و مفهوم سازی اطلاعات الکترونیکی شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان برابر با ۳/۶۱ و در حد مطلوب است. دانشجویان تحصیلات تکمیلی قبل از شروع به انجام یک پروژه به میزان زیادی سعی می کنند طرحی روشن از آن را در ذهن خود ترسیم کنند و به خروجی و نتیجه هر پروژه قبل از شروع به انجام آن می اندیشند و سپس دانش اولیه و کافی راجع به آن را کسب می کنند و به طور متوسط یک برنامه زمانی و کاری منظم قبل از شروع به انجام هر پژوهش یا تکلیف را طراحی می کنند که موجب پیوستگی و ارتباط کل مجموعه اطلاعاتی شود.

با توجه به میانگین های به دست آمده از پاسخ های داده شده در مورد دانش، نگرش و هفت فعالیت مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان، اینچنین می توان نتیجه گیری کرد که از میان هفت فعالیت مدیریت اطلاعات شخصی، فعالیت تدبیر و مفهوم سازی با میانگین ۳/۶۱ و انحراف معیار

در بالاترین رده و فعالیت نگهداشت با میانگین $2/95$ و انحراف معیار در پایین‌ترین رده قرار دارد. میزان دانش دانشجویان (میانگین $3/54$) در مقایسه با نگرشی (میانگین $4/18$) که به مدیریت اطلاعات شخصی دارند نیز پایین‌تر است.

به منظور تعیین تفاوت معناداری مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان و متغیرهای جنسیت، سن و رشته تحصیلی، تا مشخص شود که این متغیرها چه تأثیری می‌توانند بر روی مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان داشته باشند، از آزمون‌های آماری استنباطی (آزمون تی و تحلیل واریانس یک طرفه) استفاده گردید. جهت مقایسه‌ی مدیریت اطلاعات شخصی در میان دو جنس زن و مرد، از آزمون تی دو نمونه‌ای مستقل و از آزمون آنوا یا تحلیل واریانس یک طرفه جهت مقایسه مدیریت اطلاعات شخصی در میان چند گروه از جمله سن و رشته استفاده شد.

جدول ۳. نتایج آزمون تحلیل واریانس یک طرفه مربوط به مقایسه بین دانش، نگرش و هفت مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان از لحاظ جنسیت

متغیر	گروه ها	میانگین	انحراف معیار	t	p	درجه آزادی
دانش	زن	۳۹/۳۴	۶/۵۳	-۰/۵۲	۰/۶۰	۲۳۹
	مرد	۳۹/۸۰	۷/۱۳			
نگرش	زن	۳۸/۹۱	۵/۸۲	-۰/۰۲۷	۰/۹۷	۲۳۹
	مرد	۳۸/۹۳	۶/۰۰			
فعالیت یافتن	زن	۱۸/۴۹	۳/۷۱	-۱/۹۸	۰/۰۴	۲۳۹
	مرد	۱۹/۵۶	۴/۵۶			
فعالیت سازماندهی	زن	۲۴/۳۴	۵/۵۴	-۲/۱۹	۰/۰۳	۲۳۹
	مرد	۲۶/۱۱	۶/۸۶			
ذخیره سازی	زن	۲۴/۲۱	۳/۹۲	-۱/۲۲	۰/۲۲	۲۳۹
	مرد	۲۴/۹۲	۴/۹۸			
نگهداشت	زن	۲۳/۰۷	۵/۹۴	-۱/۳۵	۰/۱۷	۲۳۹
	مرد	۲۴/۲۸	۷/۶۷			
مدیریت جریان اطلاعات	زن	۳۴/۹۸	۷/۱۹	-۲/۴۰	۰/۰۱	۲۳۹
	مرد	۳۷/۴۲	۸/۴۳			
ارزشیابی و ارزشگذاری	زن	۳۷/۰۸	۸/۴۳	-۰/۹۲	۰/۳۵	۲۳۹
	مرد	۳۸/۰۹	۸/۶۱			
فعالیت مفهوم سازی	زن	۲۱/۳۵	۴/۴۸	-۱/۰۹	۰/۲۷	۲۳۹
	مرد	۲۲/۰۰	۴/۷۵			

داده‌های جدول ۳، نشان می‌دهد تفاوت دو گروه زن و مرد فقط در متغیرهای فعالیت یافتن ($t = -1/98$ و $p < 0/05$)، سازماندهی ($t = -2/19$ و $p < 0/05$) و مدیریت جریان اطلاعات ($t = -2/40$ و $p < 0/05$) معنادار است و نمره مردان از زنان در متغیرهای یاد شده بیشتر است، اما در سایر متغیرها تفاوت بین دو گروه معنادار نیست. با توجه به این که میانگین مدیریت اطلاعات شخصی حاصل جمع‌چندین فاکتور (مقیاس رتبه‌ای) است، مقیاس حاصل را فاصله‌ای در نظر گرفته‌ایم.

جدول ۴: نتایج آزمون تحلیل واریانس یک طرفه مربوط به مقایسه بین دانش، نگرش و هفت مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان از لحاظ سن

متغیر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	f	p
دانش	بین گروهی درون گروهی کل ۳۵۰/۷۹ ۱۰۹۰۱/۵۳ ۱۱۲۵۲/۳۳	۳ ۲۳۷ ۲۴۰	۱۱۶/۹۳ ۴۵/۹۹	۲/۵۴	۰/۰۵۷
نگرش	بین گروهی درون گروهی کل ۲۵۵/۹۸ ۷۷۹۵/۹۴ ۸۰۵۱/۹۲	۳ ۲۱۷ ۲۲۰	۸۵/۳۲ ۳۵/۹۲	۲/۳۷	۰/۷۱
فعالیت یافتن	بین گروهی درون گروهی کل ۶۲/۹۸ ۴۱۴۵/۶۴ ۴۲۰۸/۶۲	۳ ۲۳۲ ۲۳۵	۲۰/۹۹ ۱۷/۸۶	۱/۱۷	۰/۳۲۰
فعالیت سازماندهی	بین گروهی درون گروهی کل ۳۶/۷۳ ۸۷۲۸/۲۵ ۸۷۶۴/۹۹	۳ ۲۰۶ ۲۰۹	۱۲/۲۴ ۴۲/۳۷	۰/۲۸	۰/۸۳۳
ذخیره سازی	بین گروهی درون گروهی کل ۱۸۵/۴۹ ۴۶۱۲/۶۵ ۴۷۹۸/۱۴	۳ ۲۲۴ ۲۲۷	۶۱/۸۳ ۲۰/۵۹	۳	۰/۰۳۱
نگهداشت	بین گروهی درون گروهی کل ۷۶/۶۳ ۸۰۵۹/۶۲ ۸۱۳۶/۲۶	۳ ۲۲۵ ۲۲۸	۲۵/۵۴ ۳۵/۸۲	۰/۷۱	۰/۵۴
مدیریت جریان اطلاعات	بین گروهی درون گروهی کل ۱۸۲/۹۰ ۱۴۳۹۵/۲۱ ۱۴۵۷۸/۱۲	۳ ۲۲۴ ۲۲۷	۶۰/۹۷ ۶۴/۲۶	۰/۹۴	۰/۴۱
ارزشیابی و ارزشگذاری	بین گروهی درون گروهی کل ۳۹۶/۲۵ ۱۶۲۱۲/۲۱ ۱۶۶۰۸/۴۶	۳ ۲۲۲ ۲۲۵	۱۳۲/۰۸ ۷۳/۰۲	۱/۸۰	۰/۱۴۶
فعالیت مفهوم سازی متغیر	بین گروهی درون گروهی کل ۱۳۸/۵۶ ۵۰۰۴/۴۳ ۵۱۴۲/۹۹	۳ ۲۳۴ ۲۳۷	۴۶/۱۸ ۲۱/۳۸	۲/۱۶	۰/۰۹۴

از داده‌های جدول ۴، می‌توان نتیجه گرفت فقط در فعالیت ذخیره‌سازی مدیریت اطلاعات شخصی در بین سنین مختلف (کمتر از ۲۵ سال و ۳۵-۳۰ سال) در دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان، تفاوت معناداری ($P < ۰/۰۵$) در فاصله اطمینان ۹۵٪ وجود دارد ولی در دانش، نگرش و شش فعالیت مدیریت اطلاعات شخصی دیگر در بین سنین مختلف، تفاوت معناداری وجود ندارد ($p > ۰/۰۵$).

جدول ۵. نتایج آزمون تحلیل واریانس یک طرفه مربوط به مقایسه بین دانش، نگرش و هفت مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان از لحاظ رشته

متغیر	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	f	p
دانش	بین گروهی درون گروهی کل	۴ ۲۳۶ ۲۴۰	۷۸/۵۸ ۴۶/۳۴	۱/۶۹	۰/۱۵۲
نگرش	بین گروهی درون گروهی کل	۴ ۲۱۶ ۲۲۰	۱۶/۶۶ ۳۶/۹۶	۰/۴۵۱	۰/۷۷
فعالیت یاقتن	بین گروهی درون گروهی کل	۴ ۲۳۱ ۲۳۵	۱۱/۷۲ ۱۸/۰۱	۰/۶۵۱	۰/۶۲
فعالیت سازماندهی	بین گروهی درون گروهی کل	۳ ۲۰۵ ۲۰۹	۱۸/۰۷ ۴۲/۴۰	۰/۴۲	۰/۷۹۰
ذخیره سازی	بین گروهی درون گروهی کل	۴ ۲۲۳ ۲۲۷	۶/۲۸ ۲۱/۴۰	۰/۲۹۴	۰/۸۸۲
نگهداشت	بین گروهی درون گروهی کل	۴ ۲۲۴ ۲۲۸	۵۳ ۳۵/۳۷	۱/۴۹۸	۰/۲۰۴
مدیریت جریان اطلاعات	بین گروهی درون گروهی کل	۴ ۲۲۳ ۲۲۷	۱۱۰/۹۰ ۶۳/۳۸	۱/۷۵	۰/۱۴۰
ارزشیابی و ارزشگذاری	بین گروهی درون گروهی کل	۴ ۲۲۱ ۲۲۵	۷۲/۳۲۸ ۷۳/۸۴۲	۰/۹۷۹	۰/۴۲۰
فعالیت مفهوم سازی متغیر	بین گروهی درون گروهی کل	۴ ۲۳۳ ۲۳۷	۴/۳۸۸ ۲۱/۹۹۸	۰/۱۹۹	۰/۹۳۸

از داده‌های موجود در جدول ۵، چنین بر می‌آید که در هیچ کدام از دو جنبه دانش و نگرش، و هفت فعالیت مدیریت اطلاعات شخصی در بین رشته‌های مختلف (کامپیوتر، معماری، برق، عمران و ژئوتکنیک) تفاوت معناداری وجود ندارد ($P > 0.05$).

نتیجه‌گیری

با توجه به اهمیت و ضرورت مدیریت اطلاعات شخصی و مسائلی که ممکن است دانشجویان در مدیریت اطلاعات شخصی خود با آن روبه‌رو شوند و تأثیر مثبتی که دانش، نگرش و هفت فعالیت مدیریت اطلاعات شخصی می‌تواند بر افزایش توانایی رفع نیازهای اطلاعاتی و مدیریت صحیح فضای شخصی اطلاعات بگذارد و در نتیجه باعث افزایش کارایی افراد در استفاده بهینه از اطلاعات شود، در این پژوهش سعی شد تا وضعیت مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی از سه جنبه دانش، نگرش، و هفت فعالیت مدیریت اطلاعات شخصی بر اساس مدل جونز مورد بررسی قرار بگیرد. یافته‌ها نشان داد که به طور کلی میانگین مدیریت اطلاعات شخصی و هفت فعالیت اصلی آن در بین دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان ۳/۶۷ بوده است، در حد مطلوب قرار دارد و نگرش با میانگین ۴/۱۸ بالاترین نقش را در وضعیت مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دارد. دانش کلی نسبت به مدیریت اطلاعات شخصی با میانگین ۳/۵۴ در سطح دوم و هفت فعالیت مدیریت اطلاعات الکترونیکی شخصی با میانگین ۳/۲۹ در سطح سوم اثرگذاری قرار دارد. این یافته، با یافته‌های پژوهش آموزنده، تاجداران، و غائبی (۱۳۹۳) و کوکی، حیدری، و مجاور (۱۳۹۶) همخوانی دارد.

از میان هفت فعالیت‌های مدیریت اطلاعات الکترونیکی شخصی به ترتیب تدبیر و مفهوم‌سازی و ذخیره‌سازی بالاترین میانگین و فعالیت نگهداشت پایین‌ترین میانگین را داشته‌اند. این یافته، با یافته‌های پژوهش آموزنده، تاجداران، و غائبی (۱۳۹۳)، شکاری،

فهم‌نیا، و حیدری (۱۳۹۴)، کوکبی، حیدری، و مجاور (۱۳۹۶) و آزاده، جدیدی، و حقانی (۱۳۹۶) همخوانی دارد ولی با یافته‌های پژوهش سلیمانی (۱۳۹۵) همخوانی ندارد. میانگین به‌دست آمده از مجموعه عناصر فعالیت دوباره‌یابی اطلاعات الکترونیکی شخصی برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی برابر با ۳/۱۶ و در حد مطلوب است. این یافته با یافته‌های پژوهش‌های آموزنده، تاجداران، و غائبی (۱۳۹۳)، صالح‌نژاد، هاشم‌زاده و کیانی (۱۳۹۴)، شکاری، فهم‌نیا و حیدری (۱۳۹۴)، آزاده، جدیدی، و حقانی (۱۳۹۶) و کوکبی، حیدری، و مجاور (۱۳۹۶) همخوانی داشته، به طوری که یافته‌های همه پژوهش‌ها به جز پژوهش آموزنده، تاجداران، غائبی (۱۳۹۳)، در مورد فعالیت بازیابی سطح بهتری را نشان داده‌اند. در پژوهش صدقی و همکاران (۱۳۹۳) نتایج نشان داد که افراد مورد مطالعه، یا اطلاعات خود را سازماندهی نمی‌کنند و یا در صورت سازماندهی اندک، روش خاصی برای سازماندهی و مرتب سازی اطلاعات شخصی خود به طور مداوم و مستمر ندارند ولی در پژوهش حاضر، دانشجویان تحصیلات تکمیلی زمان کمتری را برای پیدا کردن اطلاعات مورد نیاز خود از مجموعه‌ی شخصی خود صرف می‌کنند. از طرف دیگر دانشجویان تحصیلات تکمیلی به ندرت محل اطلاعات را فراموش می‌کنند و به خوبی قادرند اطلاعات مورد نیاز خود را در زمان مناسب پیدا کنند. این عامل می‌تواند دلیلی بر دستیابی مقید، به موقع و سریع آنان با مرورهای پی در پی در منابع اطلاعاتی گوناگون باشد و در صورت لزوم به طور متوسط به منبع اصلی مراجعه می‌کنند که این یافته با یافته‌های پژوهش شکاری، فهم‌نیا، و حیدری (۱۳۹۴) و کوکبی، حیدری، و مجاور (۱۳۹۶) همخوانی دارد ولی با یافته‌های پژوهش اوسی اوتا‌پا و ددی (۲۰۱۳) همخوانی ندارد. آنها در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که حجم اطلاعات شخصی تأثیر زیادی در بازیابی اطلاعات شخصی افراد دارد که در هنگام جستجوی اطلاعات مورد نیاز خود به علت مهارت ناکافی، پراکندگی اطلاعات، حافظه‌ی ناکارآمد و فراموش کردن محل اطلاعات در مجموعه شخصی خود، بیشتر به منبع اصلی اطلاعات مراجعه می‌کنند. نتایج نشان داد میانگین به‌دست آمده از مجموعه عناصر فعالیت ذخیره‌سازی

اطلاعات الکترونیکی شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان برابر با ۳/۵۰ بوده و در حد مطلوب است. این یافته با یافته‌های پژوهش‌های آموزنده، تاجداران، و غائبی (۱۳۹۳)، صالح‌نژاد، هاشم‌زاده و کیانی (۱۳۹۴)، شکاری، فهیم‌نیا، و حیدری (۱۳۹۴)، آزاده، جدیدی، و حقانی (۱۳۹۶) و کوکبی، حیدری، و مجاور (۱۳۹۶) همخوانی دارد. "ذخیره‌سازی" در پژوهش شکاری، فهیم‌نیا، و حیدری (۱۳۹۴) نیز وضعیت بهتری را نشان می‌دهد. دانشجویان تحصیلات تکمیلی از ابتدا به ذخیره‌سازی اطلاعات خود در محلی مناسب اقدام می‌کنند و به میزان زیادی اطلاعات شخصی مورد نیاز خود را برای رفع نیازهای کنونی خود ذخیره می‌کنند تا برای رفع نیازهای احتمالی آینده. این نتایج، همسو با یافته‌های آموزنده، تاجداران، و غائبی (۱۳۹۳) و کوکبی، حیدری، و مجاور (۱۳۹۶) است در حالی که در پژوهش شکاری، فهیم‌نیا، و حیدری (۱۳۹۴) به میزان زیادی با هدف رفع نیازهای احتمالی در آینده ذخیره‌سازی اطلاعات را انجام می‌دادند و به طور متوسط بیشتر از ابزارهای جانبی مانند فلش، سی دی، دی وی دی، حافظه‌های جانبی برای ذخیره‌سازی اطلاعات الکترونیکی شخصی خود استفاده می‌کردند تا از فضای وب مانند بوک‌مارک‌ها، ایمیل‌ها و وبلاگ‌های شخصی. این یافته با یافته‌های پژوهش دلقندی و ریاحی‌نیا (۱۳۹۳)، صدقی و همکاران (۱۳۹۳)، آموزنده، تاجداران، و غائبی (۱۳۹۳)، صالح‌نژاد، هاشم‌زاده و کیانی (۱۳۹۴)، شکاری، فهیم‌نیا، و حیدری (۱۳۹۴)، کوکبی، حیدری، و مجاور (۱۳۹۶) و اوسی‌اوتاپا و ددزی (۲۰۱۳) همخوانی دارد در حالی که مجید، سان، تون، و زار (۲۰۱۰) و امین (۲۰۱۶) در پژوهش‌های خود به این نتایج رسیدند که افراد برای ذخیره‌سازی اطلاعات الکترونیکی شخصی خود از مکان‌یاب منبع یکپارچه، بوک‌مارک‌ها، ایمیل‌ها و سایر خدمات اینترنتی استفاده می‌کنند.

یافته‌ها نشان داد که میانگین به‌دست آمده از مجموعه عناصر فعالیت سازماندهی اطلاعات الکترونیکی شخصی برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان برابر با ۳/۱۵ و در حد مطلوب است. این یافته با یافته‌های

پژوهش آموزنده، تاجداران، و غائبی (۱۳۹۳)، صالح‌نژاد، هاشم زاده و کیانی (۱۳۹۴)، شکاری، فهیم‌نیا، و حیدری (۱۳۹۴)، کوکبی، حیدری، و مجاور (۱۳۹۶) همسو بوده و در سطح مطلوب قرار دارند ولی میانگین این فعالیت نسبت به فعالیت سازماندهی در پژوهش‌های آموزنده، تاجداران، و غائبی (۱۳۹۳) و کوکبی، حیدری، و مجاور (۱۳۹۶) وضعیت بهتری دارد. نتایج نشان داد که دانشجویان تحصیلات تکمیلی برای سازماندهی اطلاعات شخصی خود بیشتر از سازماندهی بر اساس پوشه‌های موضوعی استفاده می‌کنند و آن را به سازماندهی بر اساس نوع فرمت اطلاعات مثل فایل‌های متنی، پی‌دی‌اف، پاورپوینت ترجیح می‌دهند و کمتر از یادداشت‌های توضیحی استفاده می‌کنند که این یافته با یافته‌های پژوهش دلقندی و ریاحی‌نیا (۱۳۹۳)، صدقی و همکاران (۱۳۹۳)، آموزنده، تاجداران، و غائبی (۱۳۹۳)، صالح‌نژاد، هاشم زاده و کیانی (۱۳۹۴)، شکاری، فهیم‌نیا، و حیدری (۱۳۹۴) و کوکبی، حیدری، و مجاور (۱۳۹۶) همخوانی دارد. به طور متوسط به علت ازدیاد حجم اطلاعات ذخیره شده به مرتب‌سازی مجدد اطلاعات می‌پردازند و این کار در زمان کمتری صورت می‌گیرد. این یافته با یافته‌های پژوهش شکاری، فهیم‌نیا، و حیدری (۱۳۹۴)، کوکبی، حیدری، و مجاور (۱۳۹۶) و اوسی‌اوتاپا و ددزی (۲۰۱۳) همخوانی دارد. همچنین، سازماندهی بر اساس ساختار درختی را بیشتر از ساختار سلسله‌مراتبی استفاده می‌کنند که این یافته با یافته‌های پژوهش آموزنده، تاجداران، و غائبی (۱۳۹۳)، صالح‌نژاد، هاشم زاده و کیانی (۱۳۹۴) و کوکبی، حیدری، و مجاور (۱۳۹۶) همخوانی دارد. احتمال می‌رود دلیل این امر آشنا نبودن با امکانات گرافیکی و بصری موجود در ابزارهای مدیریت اطلاعات شخصی و آگاهی نداشتن از طبقه‌بندی و ایجاد روابط سلسله‌مراتبی موضوعی باشد. نتایج نشان داد میانگین به‌دست آمده از مجموعه عناصر فعالیت نگهداشت اطلاعات الکترونیکی شخصی برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان برابر با ۲/۹۵ و در حد مطلوب است. دانشجویان تحصیلات تکمیلی به طور متوسط اقدام به گرفتن فایل‌های پشتیبان از فایل‌های اطلاعات الکترونیکی شخصی می‌کنند.

همچنین، نتایج نشان داد که دانشجویان به طور متوسط کامپیوتر خود را خانه تکانی می کنند و با این کار در حد مطلوبی اطلاعات غیرمفید را حذف و یا به شکل فایل های فشرده در جاهای دیگر انتقال و نگهداری می کنند و در حد متوسطی از ابزارهای همگام سازی برای انتقال و نگهداری ایمن اطلاعات استفاده می کنند. این امر، نشان دهنده دانش و آگاهی آنها نسبت به مجموعه عناصر فعالیت نگهداشت بوده و جهت انجام موارد ذکر شده به طور متوسط زمان صرف می کنند. این یافته ها نسبت به یافته های پژوهش آموزنده، تاجداران، و غائبی (۱۳۹۳)، صالح نژاد، هاشم زاده و کیانی (۱۳۹۴)، شکاری، فهیم نیا، و حیدری (۱۳۹۴)، کوکبی، حیدری، و مجاور (۱۳۹۶) وضعیت بهتری داشته است به طوری که یکی از نکات مهم و بسیار ضروری در فعالیت نگهداشت اطلاعات الکترونیکی شخصی، خانه تکانی بوده که در پژوهش صالح نژاد، هاشم زاده و کیانی (۱۳۹۴) روش های تهیه فایل های پشتیبان و ابزارهای همگام سازی را نمی شناسند و از آن کمتر آگاهی دارند و در پژوهش شکاری، فهیم نیا، و حیدری (۱۳۹۴) خانه تکانی به طور مرتب انجام نمی شود و استفاده از ابزارهای همگام سازی برای انتقال و نگهداری ایمن اطلاعات جایگاه اندکی در مدیریت اطلاعات شخصی اعضای هیئت علمی دارد. یافته پژوهش کوکبی، حیدری، و مجاور (۱۳۹۶) در این زمینه کمترین پاسخ دهی را داشته است که یکی از دلایل آن می تواند نداشتن دانش و آگاهی کافی نسبت به عناصر مذکور باشد. یافته ها نشان داد که میانگین به دست آمده از مجموعه عناصر فعالیت مدیریت جریان اطلاعات شخصی برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان برابر با ۳/۲۹ و در حد مطلوب است. این یافته نسبت به یافته های پژوهش آموزنده، تاجداران، و غائبی (۱۳۹۳) با میانگین ۲/۹۱، شکاری، فهیم نیا، و حیدری (۱۳۹۴) با میانگین ۳/۱۱، کوکبی، حیدری، و مجاور (۱۳۹۶) با میانگین ۲/۵۹ وضعیت بهتری داشته و با توجه به نقش مهم و برجسته عنصر رمزگذاری در ابزارها و سیستم های الکترونیکی، به میزان مطلوبی (میانگین ۳/۵۱) از این عنصر در این پژوهش استفاده شده که در یافته های پژوهش شکاری، فهیم نیا، و حیدری (۱۳۹۴) با میانگین ۲/۵۹ و کوکبی، حیدری، و مجاور (۱۳۹۶) با میانگین ۲/۵۵ به میزان کمتری استفاده گردیده است.

همچنین، به طور مطلوبی (میانگین ۳/۳۶) از نسخه‌های به‌روز آنتی‌ویروس در ابزارها و سیستم‌های الکترونیکی استفاده شده که با یافته‌های پژوهش شکاری، فهیم‌نیا، و حیدری (۱۳۹۴) با میانگین ۳/۷۷ همسو بوده و نسبت به یافته پژوهش کوکبی، حیدری، و مجاور (۱۳۹۶) که کمترین میزان استفاده را داشته وضعیت بهتری دارد. یافته‌ها نشان داد که میانگین به‌دست آمده از مجموعه عناصر فعالیت ارزش‌یابی و ارزش‌گذاری برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان برابر با ۳/۴۱ و در حد مطلوب است. این یافته با یافته‌های پژوهش آموزنده، تاجداران، و غائبی (۱۳۹۳)، شکاری، فهیم‌نیا، و حیدری (۱۳۹۴)، سلیمانی (۱۳۹۵) و کوکبی، حیدری، و مجاور (۱۳۹۶) همخوانی دارد.

دانشجویان تحصیلات تکمیلی میزان اثرگذاری استفاده از پوشه‌بندی اطلاعات در مجموعه اطلاعات شخصی خود را بر استفاده از یادداشت‌های توضیحی، برجسته‌سازی فایل‌ها و ابزارهای یادآوری، ترجیح می‌دهند و این روش موجب بازدهی بیشتری نسبت به جستجوی اطلاعات شخصی آنها در مجموعه اطلاعات شخصی می‌شود و به طور متوسط به روش‌های مورد استفاده جهت سازماندهی اطلاعات شخصی خود اطمینان داشته و آنها را بر شیوه‌های جدید سازماندهی اطلاعات ترجیح داده و تلاش کمتری برای شناسایی شیوه‌های مناسب و جدید سازماندهی اطلاعات خود می‌کنند. این یافته‌ها با نتایج پژوهش آموزنده، تاجداران، و غائبی (۱۳۹۳)، و کوکبی، حیدری، و مجاور (۱۳۹۶) همسو بوده است در حالی که در پژوهش‌های شکاری، فهیم‌نیا، و حیدری (۱۳۹۴) و سلیمانی (۱۳۹۵) به این عناصر در فعالیت ارزش‌یابی و ارزش‌گذاری اشاره‌ای نکرده‌اند.

دانشجویان تحصیلات تکمیلی به طور متوسط می‌توانند اطلاعات قدیمی و نامناسب خود را شناسایی کرده و خود را با تغییرات مختلف نرم‌افزاری انطباق داده و با توجه به آن تغییرات اقدام به مدیریت اطلاعات شخصی خود کنند. این نتایج با نتایج پژوهش شکاری، فهیم‌نیا، و حیدری (۱۳۹۴) همخوانی ندارد. با توجه به نتایج پژوهش حاضر، به طور متوسط میزان اثرگذاری نگهداری نتایج جست‌وجوهای قبلی در فرایند یافتن اطلاعات نقش دارد، در حالی که نتایج پژوهش کوکبی، حیدری، و مجاور (۱۳۹۶) نشان داد که دانشجویان

اطلاعات کافی در این زمینه ندارند. از طرف دیگر، با استفاده از قابلیت گرفتن خودکار فایل‌های پشتیبان، میزان کنترل جریان ورود اطلاعات به کامپیوتر و خروج اطلاعات از آن در میان دانشجویان موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان نیز در وضعیت متوسط رو به بالایی قرار دارد که همسو با نتایج پژوهش شکاری، فهیم‌نیا، و حیدری (۱۳۹۴) بوده و وضعیت بهتری نسبت به نتایج پژوهش آموزنده، تاجداران، و غائبی (۱۳۹۳)، سلیمانی (۱۳۹۵) و کوکبی، حیدری، و مجاور (۱۳۹۶) دارد.

یافته‌ها نشان داد که میانگین به‌دست آمده از مجموعه عناصر فعالیت تدبیر و مفهوم‌سازی اطلاعات الکترونیکی شخصی برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان برابر با ۳/۶۱ و در حد مطلوب است. این یافته با یافته‌های پژوهش آموزنده، تاجداران، و غائبی (۱۳۹۳)، شکاری، فهیم‌نیا، و حیدری (۱۳۹۴)، سلیمانی (۱۳۹۵) و کوکبی، حیدری، و مجاور (۱۳۹۶) همخوانی دارد. در این میان، نتایج پژوهش شکاری، فهیم‌نیا، و حیدری (۱۳۹۴) نسبت به نتایج پژوهش حاضر و پژوهش‌های مورد بررسی وضعیت بهتری دارد. دانشجویان تحصیلات تکمیلی قبل از شروع به انجام یک پروژه به میزان زیادی سعی می‌کنند طرحی روشن از آن را در ذهن خود ترسیم کنند و به خروجی و نتیجه هر پروژه قبل از شروع به انجام آن می‌اندیشند و سپس دانش اولیه و کافی راجع به آن را کسب می‌کنند. این یافته با یافته‌های پژوهش شکاری، فهیم‌نیا، و حیدری (۱۳۹۴) همسو بوده و نسبت به یافته‌های پژوهش آموزنده، تاجداران، و غائبی (۱۳۹۳)، سلیمانی (۱۳۹۵) و کوکبی، حیدری، و مجاور (۱۳۹۶) وضعیت بهتری دارد. دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان به طور متوسط یک برنامه زمانی و کاری منظم قبل از شروع به انجام هر پژوهش یا تکلیف را طراحی می‌کنند که موجب پیوستگی و ارتباط کل مجموعه اطلاعاتی شود. این یافته با یافته‌های آموزنده، تاجداران، و غائبی (۱۳۹۳)، شکاری، فهیم‌نیا، و حیدری (۱۳۹۴) و کوکبی، حیدری، و مجاور (۱۳۹۶) همسو بوده و نسبت به یافته پژوهش سلیمانی (۱۳۹۵) وضعیت بهتری دارد.

نتایج نشان داد که تفاوت معناداری بین دانش، نگرش و هفت فعالیت مدیریت

اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی مرد و زن موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان وجود دارد. این یافته‌ها با یافته‌های پژوهش دلقندی و ریاحی نیا (۱۳۹۳)، صالح نژاد (۱۳۹۴)، شکاری، فهیم‌نیا، و حیدری (۱۳۹۴)، سلیمانی (۱۳۹۵)، آزاده، جدیدی، و حقانی (۱۳۹۶)، کوکبی، حیدری، و مجاور (۱۳۹۶)، امین (۲۰۱۶) و ملازاده، زینالی، گرائیلی، و شیرازی (۲۰۱۷) همخوانی ندارد.

نتایج نشان داد که تفاوت معناداری به لحاظ سن، دانش، نگرش دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان و هفت فعالیت مدیریت اطلاعات شخصی آنها وجود دارد. این یافته‌ها با یافته‌های پژوهش شکاری، فهیم‌نیا، و حیدری (۱۳۹۴) و سلیمانی (۱۳۹۵) همخوانی داشته ولی با یافته‌های پژوهش کوکبی، حیدری، و مجاور (۱۳۹۶) همخوانی ندارد.

نتایج نشان داد با انجام آزمون آنوا (تحلیل واریانس یک طرفه) تفاوت معناداری به لحاظ رشته، بین دانش، نگرش و هفت فعالیت مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان وجود ندارد. این یافته با یافته‌های پژوهش امین (۲۰۱۶) همخوانی ندارد.

در کل نتایج نشان داد که وضعیت مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان در سطح مطلوبی قرار داشته و دانشجویان تحصیلات تکمیلی به خوبی اقدام به بازیابی و ذخیره‌سازی اطلاعات کرده‌اند ولی اطلاعات شخصی خود را به خوبی نگهداری نمی‌کنند و به طور نسبی تمهیدات امنیتی مناسبی را برای اطلاعات شخصی الکترونیکی خود فراهم می‌کنند که یکی از دلایل آن ممکن است عدم اطلاعات کافی نسبت به مدیریت اطلاعات شخصی و فعالیت‌های آن و عدم آشنایی و یا استفاده نسبت به بعضی از نرم‌افزارهای مدیریت اطلاعات شخصی دانست. پژوهش حاضر با هدف بررسی وضعیت مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان در مجموعه اطلاعات شخصی الکترونیکی بر اساس مدل جونز انجام شد. با توجه به اهمیت و ضرورت مدیریت

اطلاعات شخصی و مسائلی که ممکن است دانشجویان در مدیریت اطلاعات شخصی خود با آن روبه‌رو شوند و تأثیر مثبتی که دانش، نگرش و هفت فعالیت مدیریت اطلاعات شخصی می‌تواند بر افزایش توانایی رفع نیازهای اطلاعاتی و مدیریت صحیح فضای شخصی اطلاعات بگذارد و در نتیجه باعث افزایش کارایی افراد در استفاده بهینه از اطلاعات شود، در این پژوهش سعی شد تا وضعیت مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی از سه جنبه دانش، نگرش، و هفت فعالیت مدیریت اطلاعات شخصی بر اساس مدل جونز مورد بررسی قرار بگیرد. بررسی و مقایسه نگرش و دانش مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان با فعالیت‌های هفت‌گانه مدیریت اطلاعات شخصی آنان نشان می‌دهد با توجه به این که دانشجویان از دانش و نگرش خوبی نسبت به مدیریت اطلاعات شخصی برخوردارند ولی سطح فعالیت‌های آن‌ها پایین‌تر است. یکی از دلایل آن ممکن است بعضی از دانشجویان هیچ گونه آشنایی با این عناصر نداشته و اظهار می‌کردند مربوط به رشته کامپیوتر است. علت دیگر آن را می‌توان در نحوه پاسخ دادن به بعضی از سوالات تشریحی پرسشنامه پیدا کرد که فقط (۴/۹۸ درصد) از کل جامعه پژوهش به این سوالات پاسخ داده‌اند و نشان‌دهنده اطلاعات بسیار کم در این زمینه بوده است. از آنجایی که بالا رفتن مهارت‌های مدیریت اطلاعات شخصی می‌تواند باعث بهبود زمان‌بندی فعالیت‌ها، افزایش مهارت‌های سواد اطلاعاتی، دستیابی سریع‌تر به اطلاعات، کاهش سر در گمی و آشفتگی، جلوگیری از گم شدن و آسیب دیدن اطلاعات، و کمک به تشخیص و وابستگی اطلاعات، افزایش کارایی و پیشرفت و موفقیت دانشجویان تحصیلات تکمیلی شود (مجاور، ۱۳۹۲) و نیز با توجه به نتیجه به دست آمده از این پژوهش (اهمیت فعالیت نگهداشت در فرایند مدیریت اطلاعات شخصی و کسب پایین‌ترین میانگین) و گستردگی حوزه مدیریت اطلاعات شخصی و دسترسی سریع و دقیق دانشجویان تحصیلات تکمیلی نسبت به حجم فراوانی از منابع اطلاعاتی الکترونیکی شخصی در زمان مطلوب، ضروری به نظر می‌رسد با توجه به نتایج و پیشنهادها، اقدام به برگزاری کارگاه آموزشی جهت معرفی ابزارهای مختلف مدیریت اطلاعات شخصی و متناسب با نیازهای دانشجویان

تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان شود تا فعالیت‌هایی چون نگهداشت که در این پژوهش پایین‌ترین میانگین را کسب کرده‌اند به صورت کیفی در قالبی مفصل و عمیق‌تر مورد بررسی قرار گیرند. همچنین، نتایج آن در اختیار متخصصان قرار گیرد تا به ساخت ابزارها و نرم‌افزارهایی منطبق با نیاز اقدام شود و طراحان سیستم‌های مدیریت اطلاعات شخصی می‌توانند با استفاده از یافته‌های پژوهش حاضر، و بررسی نقاط قوت و ضعف دانشجویان تکمیلی در مورد هفت فعالیت مدیریت اطلاعات شخصی، ابزارهای مدیریت اطلاعات شخصی را با توجه به نیازهای کاربران طراحی کنند. در این پژوهش سه عامل جنسیت، سن و رشته مورد بررسی قرار گرفت. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های بعد به بررسی عواملی مانند ویژگی‌های شخصیتی افراد، متغیرهای روان‌شناختی مانند انگیزه، یا ترس از فناوری‌های اطلاعاتی، یا متغیرهای مانند تجربه و مهارت در کاربرد رایانه و اینترنت نیز بررسی شود. همچنین مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی در فضاهای شخصی متنوعی مانند ایمیل‌ها، بوک‌مارک‌ها، شبکه‌های اجتماعی، اتوماسیون‌های اداری، وبلاگ‌ها و وبسایت‌های شخصی، نیز مورد بررسی قرار گیرد. در پژوهش‌های آتی می‌توان به مدیریت اطلاعات شخصی افرادی مثل هنرمندان، عکاس‌ها، نقاش‌ها و ... که با حجم انبوهی از اطلاعات سروکار دارند، پرداخت. تقدیر: محققان بر خود لازم می‌دانند نهایت سپاس و تشکر قلبی خود را از جناب پرفسور بیگدلی اعلام دارند که با پیشنهاد موضوع و ارائه نقطه نظرات ارزشمند خود در تمام مراحل انجام پژوهش یار و یاور پژوهشگران بود.

منابع

۱. آزاده، ف.؛ جدیدی، ز.؛ حقانی، ح (۱۳۹۶). بررسی میزان به کارگیری مدیریت اطلاعات شخصی (PIM) توسط اعضای هیات علمی دانشکده‌های پیراپزشکی دانشگاه‌های علوم پزشکی تهران، شهید بهشتی و ایران در ۱۳۹۳. *مجله پی‌اورد سلامت*، ۱۱(۱)، ۴۴-۵۲.
۲. آموزنده، م.؛ تاجداران، م.؛ غائبی، الف (۱۳۹۳). بررسی عوامل مؤثر بر مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه الزهراء در سال تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰. *دانش‌شناسی*، ۷(۲۵)، ۹-۱۹.
۳. دلقندی، ق.؛ ریاحی‌نیا، ن (۱۳۹۳). مدیریت اطلاعات شخصی آکادمیک: بررسی موردی اعضای هیئت علمی دانشگاه پیام‌تور خراسان رضوی. *مدیریت اطلاعات و دانش‌شناسی*، ۱(۳)، ۹۷-۱۰۶.
۴. زوارقی، ر.؛ صفایی، م (۱۳۹۱). مدیریت اطلاعات شخصی (PIM): مروری بر مفاهیم. *فصلنامه‌ی علمی پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران*، ۲۷(۴)، ۱۰۵۳-۱۰۸۱.
۵. سلیمانی، ه (۱۳۹۵). بررسی وضعیت مدیریت اطلاعات شخصی اعضای هیأت علمی دانشگاه شهید چمران اهواز بر اساس مدل جونز. *پایان‌نامه کارشناسی ارشد*. دانشگاه شهید چمران، اهواز.
۶. شکاری، م.؛ فهیم‌نیا، ف.؛ حیدری، غ (۱۳۹۴). سنجش میزان کاربست مؤلفه‌های مدیریت اطلاعات الکترونیکی شخصی توسط اعضای هیئت علمی. *تعامل انسان و اطلاعات*، ۲(۱)، ۳۴-۴۹.
۷. صالح‌نژاد، ز.؛ هاشم‌زاده، م.؛ کیانی، م (۱۳۹۴). واکاوی رفتار مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه بیرجند در فضای رقومی. *تعامل انسان و اطلاعات*، ۲(۲)، ۹-۱۸.
۸. صدقی، ش.؛ رودباری، م.؛ عبدالهی، ن.؛ عبداللهی، ل.؛ حاصلی، م.؛ زرقانی، م (۱۳۹۳). واکاوی آشنایی دانشجویان با مدیریت اطلاعات شخصی در دانشگاه علوم پزشکی تهران. *پی‌اورد سلامت*، ۸(۴)، ۳۵۴-۳۶۷.
۹. کوکبی، م.؛ حیدری، غ.؛ مجاور، آ (۱۳۹۶). بررسی وضعیت مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شهید چمران اهواز در مجموعه اطلاعات الکترونیکی. *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۲۰(۴)، ۵۶-۷۹.
۱۰. کوکبی، م.؛ مجاور، آ.؛ حیدری، غ.؛ شکاری، م (۱۳۹۴). جستاری بر تعاریف، رویکردها و پیشینه‌ی وضعیت مدیریت اطلاعات شخصی. *علوم و فنون مدیریت اطلاعات*، ۱(۱)، ۵-۴۶.
۱۱. مجاور، آ (۱۳۹۲). بررسی وضعیت مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شهید چمران اهواز در مجموعه‌ی اطلاعات الکترونیکی شخصی بر اساس مدل جونز. *پایان‌نامه کارشناسی ارشد*. دانشگاه شهید چمران، اهواز.

12. Ameen, K. (2016). Personal Information Management Practices and Behaviors of Social Sciences' Students. *PAKISTAN JOURNAL OF INFORMATION MANAGEMENT & LIBRARIES (PJIM&L)*, 18(1)12-24.
13. Jones, W. (2010). *Personal Information management (PIM)*. *Encyclopedia of Library and Information Science*. (3th ed.). Washington: Information School, University of Washington.
14. Jones, W. (2007). Personal Information Management. *Ann. Rev. Inform. Sci. Technol. (ARIST)*, 41(1), 453-504.
15. Majid, S., San, M. M., Tun, S. T. N., Zar, T. (2010). *Using Internet Services for Personal Information Management*. In Serap Kurbanoglu et al. (Eds.). *Technological Convergence and Social Networks in Information Management: Second International Symposium on Information Management in a Changing World*, IMCW 2010, Ankara, Turkey, September 22-24, 2010., Volume: 96, 110-119 . Available at: <http://bilgiyonetimi.net/bildiriler/majid.pdf>. (Accessed 16 Nov. 2012)

16. Molazadeh, M., Zeinali, A., Geraily, G., & Shirazi, A. (2017). Investigating the use of personal information management strategies by faculty members of three medical sciences universities in Iran. *MIER Journal of Educational Studies, Trends and Practices*, 7(1). 107-120.
17. Osae Otopah, F.; Dadzie, P. (2013). Personal information management practices of students and its implications for library services. *Aslib Proceedings: New Information Perspectives*, 65(2), 143-160.

استناد به این مقاله:

ملک محمدی، س و زوارقی، ر (۱۳۹۷). وضعیت مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان در مجموعه منابع الکترونیکی بر اساس مدل جونز. *فصلنامه علوم و فنون مدیریت اطلاعات*، ۴(۳)، ۵۱-۶۰.

استناد به این مقاله:

ملک محمدی، س و زوارقی، ر (۱۳۹۷). «مدیریت اطلاعات شخصی دانشجویان تحصیلات تکمیلی موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان در مجموعه منابع الکترونیکی بر اساس مدل جونز». *علوم و فنون مدیریت اطلاعات*، ۴(۳)، ۹۵-۱۲۸.

شناسه دیجیتال (DOI): 10.22091/stim.2018.3539.1246